

РАЈ ЗА КЊИГОХОЛИЧАРЕ: WWW.GOODREADS.COM

Сажетак

Скоро три године након покретања Facebook-а основан је сајт Goodreads који је замишљен као сајт који помаже људима да пронађу књиге и деле информације и утиске о књигама које су прочитали, са циљем да се унапреде процеси читања и учења широм света. Од момента када је покренут па све до сада, овај сајт је унапређиван и иако делује као сајт само за љубитеље књижевности он може да послужи и онима који јој приступају студиозније. На сајту је регистровано преко 40 милиона корисника, садржи информације о преко билион књига, а његови корисници су оставили преко 40 милиона критичких осврта. За сваку књигу се попуњавају подаци попут оних који се могу наћи у COBISS-у и могу се наћи информације о претходним издањима или издањима на другим језицима. У последње време многи писци користе сајт као блог и могуће је чак ступити у контакт са неким од њих, многи од њих чак деле своје најновије романе у замену за критички осврт и коментаре. Сајт такође функционише и као друштвена мрежа и могуће је упознати људе широм света који са вама деле исте књижевне апетите. У ери дигитализације, овај сајт пружа изузетну помоћ и прегршт информација везаних за књижевност и они који су заинтересовани за читање и књижевност би морали да се нађу на њему.

Кључне речи: Goodreads, сајт, књижевност, критички осврт, друштвена мрежа

Џон Дон је давно написао како „ниједан човек није острво, само по себи целина“ – и уистину, човек није створен да би био сам, у његовој суштини је да буде друштвен. Од почетка људског постојања, људска комуникација се више пута мењала. Појава интернета је засигурно направила највећу револуцију у комуникацији. Почевши од електронске поште, инстант messenger-а, причаоница, блогова, па све до друштвених мрежа, никада није било оволико начина да се човечанство повеже у једно глобално село, где су чак и најудаљенији делови Земље на само један клик од нас. Facebook и остале друштвене мреже су постале део

свакодневне рутине, где путем нашег дигитализованог Ја упознајемо људе са различитих континената са којима делимо интересовања и ступамо са њима у комуникацију која је пре неких двадесет година била апсолутно немогућа.

Чини се како су данас друштвене мреже преузеле примат над осталим електронским начинима комуникације. Сложенији видови друштвених мрежа, попут Facebook-а у себи садрже све остале начине комуницирања, тако да све више и више корисника преферира овакве интернет сајтове. Они човечанству служе као подсетник, календар, фото албум, новине,... Понекад се чини како се догађаји које нису прошли преко „зидова“ друштвених мрежа нису ни догодили. У књизи *Друштвеност у доба интернета* Далибор Петровић пише:

„Од радија који нас ујутру буди, до телевизије која се на њега надовезује, преко интернета на који се чим уђемо у канцеларију неизбежно качимо, до мобилних телефона који су уједно и фото-апарати и видео-камере спремне да забележе сваки делић нашег живота, медији су свуда око нас. Они су нас научили да се ништа не сме препустити сећању и неизбежном заборава, ништа се не сме препустити сумњи коју нарација собом носи, и само што је приказано постаје истинито, док све остало заувек нестаје у медијском мраку. У страху од заборава, ми махнито бележимо сваки делић нашег живота. (...) Ако то није забалежено, једноставно није се десило, не постоји. Ако нисмо на Facebook-у, нема нас и никада нас није ни било.“ (Петровић 168)

На сву срећу, друштвене мреже не могу да замене све видове људске комуникације. Оне само мењају начин приступања истој и олакшавају ступање у контакт са особама које су физички удаљене од нас. Јан ван Дијк у књизи *The Network Society - Social Aspects of New Media* пише:

„Друштвене и медијске мреже замагљују све сфере живота и повезују све нивое друштвеног живота (појединац, група, организација и друштва). Међутим, ове сфере и нивои настављају да постоје. Мреже их само повезују непосредније него раније и то омогућава више активности на одређеним местима и све активности у мобилним просторима.“ (Dijk 188)

И управо због те мобилности и виртуелних простора у којима се у исто време „на истом месту“ могу наћи особе са различитих делова планете да би размениле информације, утиске или искуства о некој ствари, друштвене мреже су постигле толику популарност. Пеги Паркс у свом делу *Online social networking* разматра колико времена човек проводи користећи интернет и колико му је важна та размена информација или искустава са другим људима. Она цитира Данијела Нејшнса који каже:

„Ми не само да повећавамо коришћење интернета - од времена које проведемо на њему код куће до ношења његове верзије у нашим џеповима - већ мењамо и начин интеракције са њим. То нас је довело до друштвене мреже на којој не само да добијамо информације са рачунара, већ се повезујемо са другим људима да бисмо чули шта они имају да кажу у вези тога.“ (Parks 24)

Та размена мишљења је кључна за друштвене мреже које су, за разлику од општијих друштвених мрежа попут Facebook-а, намењене ужем кругу људског интересовања и баве се темама попут књижевности, спорта, кувања, кућних љубимаца,...

Књижевни клубови, односно клубови читалаца постоје засигурно онолико дуго колико постоје и саме књиге. Потреба да се о неком књижевном делу поразговара и упореде мишљења није више ствар престижа већ жеља да се са неким поделе идеје и увиди до којих се дошло током читања и размишљања о неком делу, али и да се саслушају други и прошире видици, јер свако од читалаца има различито искуство и сваку књигу доживљава на свој начин. Наш познати писац Владислав Бајац је једном приликом лепо дефинисао ове различите увиде у једно књижевно дело када је рекао како је књига брава са два кључа, где један кључ поседује писац, а други читалац. Дакле, књижевни клубови би били и још увек јесу упоређивање кључева помоћу којих су различити читаоци откључавали књижевне браве, почевши од европских салона у којима су господа и даме разматрала књижевност, све до савремених књижевних трибина. Интернет је, наравно, модернизовао и ову сферу људског интересовања.

Скоро три године након покретања Facebook-а основан је сајт Goodreads који је замишљен као сајт који помаже људима да пронађу књиге и деле информације и утиске о књигама које су прочитали, са циљем да се унапреде процеси читања и учења широм света. Овај сајт су 2006. године покренули Отис и Елизабет Чендлер без скоро икаквих финансијских средстава, а од 2007 је функционисао уз помоћ корисника. У октобру 2012 године овај сајт је имао 11 милиона чланова и 395 милиона књига у свом каталогу и 20000 клубова које су креирали чланови. Само месец дана касније сајту се прикључило још милион корисника. 2013 године Амазон је откупио овај сајт. Тренутно овај сајт има 40 милиона корисника, базу података која садржи 1,3 билиона књига, и преко 47 милиона коментара/критичких осврта на књиге. По quantcast-у овај сајт се налази на 64. месту по посећености у Америци. Шта је то привукло 40 милиона људи овом сајту? (Слика 1)

Слика 1: Почетна страна сајта www.goodreads.com

Goodreads функционише као друштвена мрежа на којој можете упознати људе који живе широм света и са њима разговарати о вашим омиљеним књигама, писцима, али и о себи и осталим темама. Могуће је додати особе као пријатеље или само пратити коментаре и књиге које они читају. Попут Facebook-а и на овом сајту корисници имају свој „зид“ на коме постављају своје коментаре, информације о књигама које читају, различите слике... а њихови пријатељи могу то да „лајкују“, коментаришу,... Наравно, постоји и могућност слања приватних порука другим корисницима или ауторима. Дакле, сајт делује као права друштвена мрежа, с тим што је примарно интересовање корисника окренуто ка књигама. Корисници могу да праве и листе омиљених, омражених, прецењених, потцењених и других књига, да праве квизове о својим омиљеним писцима или књижевним делима, да учествују у различитим анкетама, као и да убацују цитате који су их одушевили. Корисници такође могу да поставе себи и годишњи читалачки изазов – да одаберу број књига које ће прочитати у току године. Такође је могуће да се корисници нађу на топ листама активних корисника, најбољих осврта које су оставили, или слично. Корисници могу да се учлане и у групе које воде други корисници сајта или чак да оформе своје групе у којима дискутују о различитим темама. Тренутно постоји 17 српских група, а једна од најбројнијих је посвећена епској фантастици.

Сајт функционише и као каталог књига – за сваку књигу се попуњавају подаци попут оних који се могу наћи у COBISS-у и могу се наћи информације о претходним издањима или издањима на другим језицима. Информације убацују сами корисници, али да би постојао неки вид контроле тачности података, они мало ентузијастични корисници могу да се пријаве за позицију библиотекара који надгледају унешене податке и могу да их коригују у било ком моменту. Корисници који желе да добију статус библиотекара остављају поруку одговорнима за то на сајту – зашто желе да се баве тим послом и ако им се статус одобри већ за неколико дана могу да приступе овом послу. Подаци за сваку књигу укључују поред наслова, имена аутора, преводиоца, илустратора, слике насловне стране књиге и следеће податке: ISBN број, издавача, годину издања, број страна, формат,

припадност едисији, интернет адресу издавача и издања, синопсис, језик издања, годину када је први пут објављена књига, награде које је књига освојила, ликове, припадност серијалу, место дешавања романа, поглавља (Слика 2).

The screenshot shows the Goodreads page for the book "Voljena (Toni Morrison Trilogy #1)" by Toni Morrison, translated by Dijana Radinović. The page features a book cover, a 5-star rating, and a synopsis. It also lists literary awards, other editions, and a "MY REVIEW" section with a 5-star rating and a date of August 30, 2015. On the right, there are sections for "READERS ALSO ENJOYED" and "GENRES".

Слика 2: Пример странице књиге

На главној страници сваке књиге се налазе основни подаци о делу, тренутна просечна оцена (оцене се крећу од једне до пет звездица), детаљи оцењивања (број људи по звездицама), број оцена и број критичких осврта, информације о другим издањима исте књиге, а код одређених књига може да се пронађе и део аудио верзије. Поред основних информација се налазе предлози за сличне књиге које би могле да се свиде читаоцима, жанрови којима дело припада, подаци о аутору, информације о осталим књигама тог аутора и евентуални наставци уколико их дело поседује. Такође постоји и линк ка тривији, квизовима и цитатима. Корисници могу да сврстају књиге на своје

„полице“ – основне су: желим да прочитам, тренутно читам, прочитано, а могуће је направити и властите „полице“ – нпр. можда ћу читати, књиге које поседујем, или се књиге могу груписати по сличности – нпр. вампирски романи, СФ, хорор, постмодернизам,... Уколико је корисник прочитао књигу испод се налази оцена коју је дао књизи, временски распон читања књиге, осврт и евентуални коментари других корисника на тај осврт. Испод тога се налазе критички осврти корисникових пријатеља и оних које прати, а након тога осврти других корисника и дискусије о дотичном делу. На страницама књига постоји и линк за куповину у некој од интернет продавница као што су амазон, book depository, barnes & noble, audible, abebooks, kobo,... Поред се налази и линк за worldcat.org на коме се налазе информације о библиотекама у којима се дотична књига налази.

Корисници имају опцију прегледавања властитих „полица“, препорука од стране других чланова сајта, излиставања аутора које највише читају, могућност да сортирају књиге које су читали по просечној оцени, по властитој оцени, периоду читања,... као и да погледају статистику о броју прочитаних књига, страница или годинама издавања прочитаних књига. Књиге такође могу и да се препоруче другим корисницима. Књиге се могу претраживати по аутору, наслову, ISBN броју, по популарности, жанровима...

Goodreads је и место где се могу рекламирати писци и нове књиге, као и место где се могу постављати питања писцима, али се може и дописивати са њима. На сајту се налазе и неафирмисани писци који покушавају да се пробију на књижевно тржиште. Као што су Бони Сумски и Џил Карсон приметиле, издавачи више немају примат и ону моћ коју су некада имали. Интернет омогућава и анонимним писцима да дођу до славе:

„Данас свако може да објави песму, књигу, направи коментар, и учествује у сталном дијалогу са светом. Моћ коју су некада имали издавачи и креатори медија је смањена.“ (Szumski and Karson 8)

Сајт поседује такозвани ауторски програм, где аутори могу да промовишу своје романе, пишу неки вид блога, остављају сегменте

својих дела (неки чак и цела дела у виду електронских књига), да постављају видео записе,... (Слика 3)

The screenshot shows the Goodreads author page for Stephen King. It features a profile picture, a bio, and a list of books. A video section is visible, containing a clip titled "Bazaar Audio Excerpts - Updated" with a description and a "Listen to the excerpt" button. Below the video, there are social media sharing options and a "Want to Read" button for the book "The Shining (The Shining, #1)".

Слика 3: Пример странице неког од регистрованих аутора

Сам сајт организује интервјуе са славним ауторима при чему они који су сачували дотичне ауторе као омиљене добијају обавештење о томе, и пружа им се могућност да омиљеном писцу поставе неко питање. На сајту постоји и одељак где аутори или издавачи остављају информације о књижевним сусретима који ће се одржати у наредном периоду. Одређени аутори сами воде своје странице на овом сајту и могуће је контактирати их путем порука и „разговарати“ о њиховим делима и слично. Од наших аутора на сајту су активни писци нове жанровске генерације: Горан Скробоња, Ото Олтвањи, Дарко Тушевљаковић,...

Писци овај сајт користе и у сврхе промовисања својих нових дела. На сајту постоји опција звана “giveaways”, при чему се деле књиге које ће се тек објавити у свету. На велику жалост нису све књиге понуђене у Србији – неки издавачи не шаљу своје књиге овамо већ

се ограничавају само на Америку, Енглеску или земље Западне Европе (за Ишигуров последњи роман су могли да конкуришу само они који живе на територији Британије или Америке). Корисници који су заинтересовани за те књиге улазе у „виртуелни бубањ“ при чему се случајним избором одабере особа која добија књигу. Неки писци чак контактирају особе које нису освојиле књигу и бесплатно шаљу електронску верзију свог дела а за узврат траже искрен критички осврт на то дело. Неки писци, такође, на страници свог дела остављају могућност преузимања дотичног дела без икакве накнаде.

Сајт дели и годишње награде – такозвани Choice award. Избор се одвија у 3 рунде, а награде се деле у 20 категорија: фикција, мистерија/трилер, историјска фикција, фантазија, романса, СФ, хорор, хумористичка књига, дело које није фикција, мемоар/аутобиографија, историја/биографија, пословна књига, храна/кувар, графичка новела/стрип, поезија, деби од стране регистрованог аутора, фикција за младе, фантазија за младе, дечија књига, сликовница. Ово је једна од највећих књижевних награда о којој одлучују читаоци.

Goodreads постоји и као апликација за мобилне телефоне или таблет рачунаре. Апликација нема толико могућности као сам сајт, али је интересантно да постоји опција скенирања бар-кода на књизи, и уколико се она налази у бази података књига може се директно убацити на неку од „полица“ корисника.

Иако је у много наврата подизано питање опстанка физички опипљивих књига због појављивања електронских читача и сличних справица, чини се да књиге нису угрожене. Овај сајт и његови корисници то потврђују. Једино што се мења јесте однос између светог тројства књижевности: писца, издавача и читалаца. О томе пишу и аутори *Енциклопедије друштвених мрежа*:

„Не само да се потрошња књига променила путем књижевних заједница на интернету, и производња књига се на сличан променила због нових начина на који се повезују ствараоци, издавачи и читаоци. (...) Иако интернет и компјутери, нису заменили књиге, трансформисали су процес куповине, продаје, писања и објављивања књига, што је променило неке од односа између читалаца, писаца и издавача.“ (Barnett 86)

А овај сајт је управо карика која повезује сва три кључна чиниоца на једном месту.

Од момента када је покренут па све до сада, овај сајт се стално унапређује. Иако делује као сајт само за љубитеље књижевности он може да послужи и онима који јој приступају студиозније. У ери дигитализације, овај сајт пружа изузетну помоћ и прегршт информација везаних за књижевност и они који су заинтересовани за читање и књижевност (као и сами аутори и издавачи) би морали да се нађу на њему. Осим тога, путем сајта се могу склопити нова и обновити нека стара пријатељства и тиме се задовољити и човекова непресушна потреба за дружењем и комуникацијом.

Литература

- Barnett, George A., ed. *Encyclopedia of Social networks*. London: SAGE Publications Ltd, 2011. Print.
- Papacharissi, Zizi, ed. *A Networked Self - Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. New York: Routledge, 2011. Print.
- Parks, Peggy J. *Online social networking*. San Diego: ReferencePoint Press, Inc., 2011. Print.
- Петровић, Далибор. *Друштвеност у доба интернета*. Нови Сад: Академска књига, 2013. Принт.
- Szumski, Bonnie and Karson, Jill. *Is social networking beneficial to society?*. San Diego: ReferencePoint Press, Inc. , 2013. Print.
- Van Dijk, Jan A.G.M. *The Network Society - Social Aspects of New Media (Second edition)*. London: SAGE Publications Ltd, 2006. Print.
- www.goodreads.com
- www.quantcast.com/goodreads.com

Kristijan Vekonj
Faculty of Philology
University of Belgrade

BOOKAHOLICS' PARADISE: WWW.GOODREADS.COM

Summary

Almost three years after the launch of Facebook a new website, Goodreads, was founded. It was designed as a website that helps people find books and share information and impressions about the books they have read, in order to improve the processes of reading and learning all over the world. From the moment it was launched, this site has been improved numerous times and even though it looks like a site for literature aficionados, it could be of great importance for those who approach literature more studiously. The website has more than 40 million users, contains information about more than a billion books, and its users have left over 40 million reviews. For each book there are data similar to those which can be found on COBISS and there are even information about previous editions or editions in other languages. Recently, many writers started using the site as a blog and users can get in touch with some of them. Some writers even share their latest novels in exchange for reviews. The site also functions as a social network and it is possible to meet people around the world who share the same literary appetites. In the era of digitalization, this site offers exceptional help and a plenty of information related to literature and those who are interested in reading and literature have to be on it.

Key words: Goodreads, website, literature, reviews, social network